

FAİZ ORANINA DAYALI VADELİ İŞLEMLER

Vadeli İşlemler
Piyasası Müdürlüğü
Çalışma Grubu

- Murad Kayacan
- Murat Bolat
- Mustafa K. Yılmaz
- M. Yaman Başaran
- Z. Metin Ustaoglu

İSTANBUL
MENKUL KIYMETLER
BORSASI

Baskı Tarihi : Temmuz 1999
Baskı Miktarı : 1500 Adet

Baskı : Mart Matbaacılık Sanatları
Tel : (0212) 212 03 39 Pbx

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
I. FAİZ ORANLARI VE VADE-GETİRİ İLİŞKİSİ	4
1.1- Risksiz Faiz Oranı	4
1.2- İstenen Faiz Oranı	4
1.3- Faiz Oranlarının Vade Yapısı (Getiri-Vade İlişkisi)	5
1.3.1- Beklentiler Teorisi	5
1.3.2- Ayrılmış Piyasalar Teorisi	5
1.3.3- Likidite Tercihi Teorisi	6
II. FAİZ ORANINA DAYALI VADELİ İŞLEM SÖZLEŞMELERİNİN FİYATLAMASI	7
2.1- Taşıma Maliyeti Yöntemine Göre Fiyatlama	7
2.2- Fiyatlama İle Arbitraj İlişkisi	8
2.2.1- Nakit Al-Vadeli Sat (cash-and-carry) Stratejisi	8
2.2.2- Nakit Sat-Vadeli Al (reverse cash-and-carry) Stratejisi	9
2.3- İçsel Repo Oranı (Implied Repo Rate) ve Arbitraj	11
III. KISA DÖNEM BORÇLANMA ARAÇLARINDA VADELİ İŞLEMLER	12
3.1- İskonto Oranı ve Fiyat Kotasyonu Türleri	12
3.2- Hazine Bonosuna Dayalı Vadeli İşlemler	14
3.3- Eurodollar Mevduat Sertifikası Üzerine Vadeli İşlemler	17
IV. ORTA VE UZUN DÖNEM BORÇLANMA ARAÇLARINDA VADELİ İŞLEMLER	19
4.1- Nakit Tahvil Piyasalarında Getiri	19
4.1.1- Düz Getiri	19
4.1.2- Bileşik Getiri	20
4.2- Nakit Tahvil Piyasalarında Faiz Oranı Riski	21
4.2.1- Tahvillerin Fiyat Değişkenliğini Tanımlayan Unsurlar	21
4.2.2- Ortalama Süre (Duration)	23
4.2.3- Bükeylik (Convexity) Ölçümü	26
4.2.4- Portföy Bağışıklığı (Portfolio Immunization)	27
4.3- Uzun Dönem Devlet Tahvillerinde Vadeli İşlemler	29
4.3.1- Teslimat Takvimi	29
4.3.2- Ondalık Uzlaşma Fiyatı (Decimal Settlement Price)	30
4.3.3- Çevrim Faktörü (ÇF) (Conversion Factor)	30
4.3.4- Tahakkuk Etmiş Faiz (TEF) (Accrued Interest)	31
4.3.5- Satıcının Satım Opsiyonları	31
4.3.6- Teslimat İçin En Ucuz Tahvil (Cheapest-to-deliver)	32
4.4- Orta Dönem Devlet Tahvilleri (Treasury Notes)	34
4.5- Yerel Yönetim Tahvilleri	34
V. FAİZ ORANINA DAYALI VADELİ İŞLEMLERDE SPEKÜLASYON	35
5.1- Düz Pozisyon (Outright Position) Tutarak Spekülasyon	35
5.2- Aralık Spekülasyonu (Spread Speculation)	35
5.2.1- Ürün-İç Aralık Spekülasyonu	36

5.2.2- Ürünler-Arası Aralık Spekülasyonu	36
5.3- Önemli Bazı Spekülasyon Örnekleri.....	36
5.3.1- Hazine Bonosu / Eurodolar Aralık Spekülasyonu (TED Spread).....	36
5.3.2- Hazine Bonosu / Uzun Dönem Devlet Tahvili Aralık Spekülasyonu	37
5.3.3- Orta/UzunDönemli Devlet Tahvilleri Aralık Spekülasyonu (NOB Spread).....	37
VI. FAİZ ORANINA DAYALI VADELİ İŞLEMLERDE RİSKTEN KORUNMA (HEDGING)	39
6.1- Vadeli İşlem Sözleşmesi Alarak Korunma (Long Hedge)	40
6.2- Vadeli İşlem Sözleşmesi Satarak Korunma (Short Hedge)	40
6.3- Çapraz Korunma.....	40
6.4- Portföy Riskten Korunma Stratejileri	42
6.5- Riskten Korunma Oranı	43
6.5.1- Riskten Korunma Oranı Modelleri	43
6.6- Riskten Korunma Amaçlı İşlemlerde Karşılaşılan Riskler	46
SONUÇ	48
KAYNAKÇA.....	51